

Halachos from Times of Tragedy and Heroism: Suicide and the Case of Roi Klein hy"d

1) Rav Ephraim Oshrev, Shu't Mimamakim

Question:

ON 6 MARCHESHVAN 5702—OCTOBER 27, 1941—two days before the horrifying Black Day of the Kovno Ghetto—when some 10,000 men, women, and children were taken away to be butchered—every one of the ghetto dwellers saw his or her bitter end coming. At that time of confusion, one of the respected members of the community came to me with tears on his cheeks and posed a question of life and death. He felt that he could not bear to see his wife, children, and grandchildren put to death before his very eyes. For the German sadists had a system for extermination. In order for the murderers to enjoy the suffering of their victims, as a matter of course they would kill the children before the eyes of their parents and the women before the eyes of their husbands. Only after satisfying their bloodlust in this sadistic fashion, would they put an end to the suffering of these men. Because he felt certain that it would be too painful to witness the horrible suffering of his loved ones, he asked whether he could terminate his own life earlier to avoid witnessing the deaths of his loved ones. This way, besides being spared a horrible death of great suffering at the hands of the accursed murderers, he would also gain burial among Jews in the Jewish cemetery in the ghetto.

2) בראשית פרשת נח פרק ט

(ג) פֶּלֶאֱרָמֶשׁ אֲשֶׁר הוּא־חִי לָכֶם יִהְיֶה לְאֶלֶלָהּ פִּגְרָק עֶשֶׂב נִתְמִי לָכֶם אֶת־פֶּלֶא (ד) אֶדְ-בִּשְׂרָ בְנִפְשׁוֹ דָּמוֹ לֹא תֹאכְלוּ: (ה) וְאֵף אֶת־דַּמְיָם לְנַפְשֵׁיכֶם אֶדְרֹשׁ מִיַּד כָּל־חַיָּה אֶדְרֹשְׁנָהּ וּמִיַּד הָאָדָם מִיַּד אִישׁ אָחִיו אֶדְרֹשׁ אֶת־נַפְשׁ הָאָדָם: (ו) שִׁפְךָ דָם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָךְ כִּי בְצַלְמִי אֱלֹהִים עָשִׂה אֶת־הָאָדָם:

But, flesh with its soul, its blood, you shall not eat. ⁵But your blood, of your souls, I will demand [an account]; from the hand of every beast I will demand it, and from the hand of man, from the hand of each man, his brother, I will demand the soul of man. ⁶Whoever sheds the blood of man through man shall his blood be shed, for in the image of God He made man.

3) רמב"ם הלכות רוצח ושמיירת הנפש פרק ב

הלכה ב - אבל א השוכר הורג להרוג את חבירו, או ששלח עבדיו והרגוהו, או שכפת חבירו והניחו לפני הארי וכיוצא בו והרגתו החיה, וכן ההורג את עצמו, כל אחד מאלו שופך דמים הוא ועון הריגה בידו והייב מיתה לשמים ואין בהן מיתת בית דין.

הלכה ג - ומנין שכן הוא הדין, שהרי הוא אומר שופך דם האדם באדם דמו ישפך זה ההורג בעצמו שלא על ידי שליח, את דמכם לנפשותיכם אדרוש זה ההורג עצמו,

Halacha 2 - But a person who hires a murderer to kill a colleague, one who sends his servants and they kill him, one who binds a colleague and leaves him before a lion or the like and the beast kills him, and a person who commits suicide are all

considered to be shedders of blood; the sin of bloodshed is upon their hands, and they are liable for death at the hands of God. They are not, however, liable for execution by the court.

Halacha 3 - Which source indicates that this is the law? [Genesis 9:6](#) states: "When a person sheds the blood of a man, by a man his blood shall be shed." This refers to a person who kills a colleague by himself, without employing an agent. The verse continues: "Of the blood of your own lives I will demand an account." This refers to a person who commits suicide.⁶

4) בראשית רבה (וילנא) פרשת נח פרשה לד

ג [ט, ג - ד], אך להביא את החונק עצמו, יכול כשאלו, ת"ל אך, יכול כחנניה מישאל ועזריה ת"ל אך

5) מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

אף אתה פתח פיה ותכנס [בך] האש! אמר להן: מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל הוא בעצמו. אמר לו קלצטונירי: רבי, אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך, אתה מביאני לחיי העולם הבא? אמר לו: הן. השבע לי! נשבע לו. מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו, יצאה נשמתו במהרה.

6) תוספות מסכת גיטין דף נז עמוד ב

קפצו כולן ונפלו לתוך הים - והא דאמר במס' ע"ז (דף יח.) מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל בעצמו הכא יראים היו מיסורין כדאמרינן (כתובות דף לג.): אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא ועוד דע"כ היו מענין אותן ולא היו הורגים אותן.

7) חידושי הריטב"א מסכת עבודה זרה דף יח עמוד א

הא דאמרינן בהגדה דר' חנינא בן תרדיון מוטב שיטלנה מי שנתנה ולא אחבול בעצמי. כתוב בגליוני התוספות שהיה אומר ר"ת דהיכא שמתירא שלא יכריחוהו לעבור על דת מותר לחבול בעצמו, והכי איתא במדרש (ב"ר ל"ד י"ד) כתיב (בראשית ט' ה') אך את דמכם לנפשותיכם אדרוש מכאן אזהרה לאדם שלא יחבול בעצמו. יכול אפי' כשאלו מלך ישראל, פירוש שחבל בעצמו מפני שהיה מתירא שמה יעבירוהו על דת, תלמוד לומר אך מיעט, דכתי האי גונא שרי, ומכאן לומדין לשהוש הנערים בגזירות מפני העברת הדת, ע"כ מצאתי בגליוני התוספות, והם דברים שצריכין תלמוד ועיון גדול, אלא שכבר הורה זקן, ושמענו בשם גדולי צרפת שהתירו כן הלכה למעשה.

8) תוספות מסכת גיטין דף נז עמוד ב

קפצו כולן ונפלו לתוך הים - והא דאמר במס' ע"ז (דף יח.) מוטב שיטלנה מי שנתנה ואל יחבל בעצמו הכא יראים היו מיסורין כדאמרינן (כתובות דף לג.): אלמלי נגדו לחנניה מישאל ועזריה פלחו לצלמא ועוד דע"כ היו מענין אותן ולא היו הורגים אותן.

9) בית יוסף יורה דעה סימן קנז

[בדק הבית] וכתוב בארחות חיים (סי' ד הל' אהבת השם אות א) בבראשית רבה (פרשה לד אות יג) דורש ואך את דמכם לנפשותיכם וגו' (בראשית ט ה) אזהרה לחונק את נפשו יכול אפילו כחנניה מישאל ועזריה תלמוד לומר אך פירוש שבשעת השמד יכול למסור עצמו למיתה ולהרוג את עצמו אם הוא ירא שלא יוכל לעמוד בניסיון וכן יכול אפילו כשאול בן קיש (שמואל א לא ד) שאם ירא שמא יעשו לו יסורים קשים שיכול למסור עצמו למיתה תלמוד לומר אך. ומאן מביאין ראיה השוחטים התינוקות בשעת השמד ויש אוסרים ומפרשים הך תלמוד לומר אך שאינו יכול להרוג עצמו וחנניה מישאל ועזריה מסרו עצמם ביד אחרים אבל הם לא פגעו בעצמם ושאלו בן קיש שלא ברצון חכמים עשה. ומעשה ברב אחד ששחט תינוקות הרבה בשעת השמד שירא שיעבירו על דת והיה עמו רב אחר וכעס עליו וקרא רוצח והוא לא חש לדבריו ואמר הרב המונע אם כדברי יהרג אותו רב במיתה משונה וכן היה שתפשוהו גוים והיו פושטים עורו ונותנין חול בין העור והבשר ואה"כ נתבטלה הגזרה ואם לא שחט אותם אפשר שהיו ניצולים ולא היו הורגים אותם.

10) לשו"ת ממעמקים א' ו

וה"ם של שלמה מסיק שם: אבל כבר מוכח מדעת ר"י שאינו, שכתב אסור להרוג את עצמו מפני שירא, ומדכתב אתם שירא משמע אפילו מיראת שמים שלא יעבירוהו על דת, וכן הרא"ש לא התיר אלא להניח עצמו ליהרג וזה אינו קרוי חובל בעצמו, אבל לא שיחבול בעצמו, וגם דעת שאול לא היה כן כמו שכתב, דא"כ לא היה רוצח לקיים המקרא בכל לבבך ובכל נפשך כמו ר' עקיבא שהיה מצטער על זה וגם לישנא דקרא לא משמע כלל משום שיעבירוהו על דת, אלא שלא יתעללו בו לצערו ולענות אותו כמו שנאמר פן יבואו הערלים ויתעללו בו, ואפשר שהוא מפרש יתעלל בי על עבירת ועל זה היה מתיירא, הלא אמר ודקרוני וזה ענין מיתה וכן תרגום יהונתן וקטלוגי אלא הוא מטעמא שכתבתי ע"כ, אולם בב"ח סימן קנז הרבאה הגהת סמ"ק שפ"י שהיה ירא שלא יעבירוהו על דת כמ"ש הריטב"א בשם ר"ת וע"י בתשובת חיים שאל סימן מ"ו מש"כ ע"ז.

והנה על מה שהעלה בספר בשמים ראש המיוחס להרא"ש, דאינו נקרא מאבד עצמו לדעת כל שעשה כן מרובי צרותיו ודאגת יסורים או עוני, ראיתי שבספר נהר אבל סי' י"ח כתב ע"ז וז"ל: והריני נשבע חי ה' צבאות כי לא יצאו דברים כאלו מפה קדוש, והאחרונים כתבו כי המו"ל כתב את כל הספר הזה בעצמו כידוע, וע"י ביד דוד ובפ"ת סי' שמ"ה סק"ב ובטוב טעם ודעת מהדר"ג סי' כ"ב, וגם החת"ס בתשובה הנ"ל סי' שכ"ו כינה את התשובה הזאת בשם „כובי הרא"ש".

אולם אפשר לומר שרחב"ת החמיר על עצמו ביותר ע"פ מדת חסידות, אבל באמת ככהאי גוונא לא מקרי מאבד עצמו לדעת, ושאל המלך יוכיח שנפל על חניתו לקרב את מיתתו בטרם שהפלשתים הישגוהו, ולכן יתכן שבנידון דידן מותר לו לאבד את עצמו ואין מונעין ממנו שום דבר.

ובב"י זאת נראה לי שלפרסם ברבים כפסק הלכה שבנידון דידן מותר לו לאדם לאבד עצמו לדעת, בודאי אסור, כי בזה היינו נותנים יד לפושעים הצוררים ימ"ש, כי כמה פעמים טענו כלפי היהודים על שאינם מאבדים עצמם לדעת כמו שעשו יהודי ברלין, ודבר זה יש בו משום חילול השם, מפני שזה היה מראה כאילו אין ליהודים בטחון בחסדי ה' שיצילם מידיהם הטמאות והארורות של הצוררים ימ"ש, וכל רצונם של הרוצחים היה להכניס בקרב היהודים אדרלמוסיא של יאוש כדי לעקור מלבם כל תקוה ותוחלת לישועת ה'.

ואמנם יש לציין כאן בגאון כי לא היו בגיטו קובנה מקרי איבד ולדעת זולת שלושה אנשים שרוחם נפלה בקרבם, אבל יתר יושבי הגיטו האמינו באמונה שלימה כי לא יטוש ה' את עמו ויאמר למשחית די, כולם האמינו בביאת המשיח ובכל יום חיכו לו שיבוא.

Jewish Law Perspectives on Suicide and Physician-Assisted Dying

Author(s): Steven H. Resnicoff

Source: *Journal of Law and Religion*, Vol. 13, No. 2 (1998 - 1999), pp. 289-349

88. Rabbi Oshry originally published a multi-volume Hebrew edition of his responsa, entitled *Shut MiMa'amakim* (cited in note 85). A condensed one-volume English version, *Responsa from the Holocaust* (translated by Y. Leiman), was published in 1989. In the English version, his ruling is clear: "Although the man knew he would definitely be subjected to unbearable suffering by the abominable murderers, and so hoped to be buried among Jews, he still was not allowed to commit suicide." Id at 34. Although I personally read the longer, Hebrew version of this responsum as reaching this same conclusion as to the *a priori* impermissibility of such a suicide, see Ephraim Oshry, *Shut MiMa'amakim* I:6 at 52 (cited in note 85), at least two commentators characterized that responsum as ruling in agreement with *Besamim Rosh*. See Irving J. Rosenbaum, *The Holocaust and Halakha* 39 (Ktav, 1976); and Herring, *Jewish Ethics and Halakha* at 78 (cited in note 39). After reading the views of Rosenbaum and Herring, I phoned Rabbi Oshry, who lives in New York. He told me that he had ruled that suicide, even in the circumstances described in his responsum, was *a priori* prohibited.

11) Minchas Chinuch 425:3

וּכְתָב הַרְבַּח הַמַּחְבֵּר הַזֶּה וְיִכְוֹל לְהַרְגוֹ מְבַלֵּי שִׂישְׁתְּכֵן בְּדַבְרֵי וְלֹא הִרְגוּ בִּיטֵל עֲשֵׂה זֶה, וְזֵ"ע, דְּנֵהי דְכָל הַמְצִוּוֹת נִדְחוֹת מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה, מִ"מ מַלְוָה וְזוֹ הַתּוֹרָה לִיֹּתָה לְלַחֵם עִמָּהּ, וְיָדוּעַ הַתּוֹרָה לֹא תִסְמָךְ דֵּימָה עַל הַנֶּסֶם כְּמִצְוַת צְרַמְצִין [צְמַדְרָה ה', כ"ו], וְכִדְרָךְ הַעוֹלָם נִהְרָגִים מִשְׁנֵי הַדְּדִים צַעַת מַלְחָמָה, אֲ"כ מִצִּינַן דְּהַתּוֹרָה גִּזְרָה לְלַחֵם עִמָּהּ אִף דֵּהִיא סַכָּנָה, וְאֲ"כ דְּמִוִּיהַ סַכָּנָה צְמָקוֹס הַזֶּה וְנִמְלָה לְהִרְגוֹ אִתּוֹ אִף שִׂישְׁתְּכֵן, וְזֵ"ע"י.

וְכָתֵב הַרְבַּח הַמַּחְבֵּר הַזֶּה וְיִכְוֹל לְהַרְגוֹ מְבַלֵּי שִׂישְׁתְּכֵן בְּדַבְרֵי וְלֹא הִרְגוּ בִּיטֵל עֲשֵׂה זֶה, וְזֵ"ע, דְּנֵהי דְכָל הַמְצִוּוֹת נִדְחוֹת מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה, מִ"מ מַלְוָה וְזוֹ הַתּוֹרָה לִיֹּתָה לְלַחֵם עִמָּהּ, וְיָדוּעַ הַתּוֹרָה לֹא תִסְמָךְ דֵּימָה עַל הַנֶּסֶם כְּמִצְוַת צְרַמְצִין [צְמַדְרָה ה', כ"ו], וְכִדְרָךְ הַעוֹלָם נִהְרָגִים מִשְׁנֵי הַדְּדִים צַעַת מַלְחָמָה, אֲ"כ מִצִּינַן דְּהַתּוֹרָה גִּזְרָה לְלַחֵם עִמָּהּ אִף דֵּהִיא סַכָּנָה, וְאֲ"כ דְּמִוִּיהַ סַכָּנָה צְמָקוֹס הַזֶּה וְנִמְלָה לְהִרְגוֹ אִתּוֹ אִף שִׂישְׁתְּכֵן, וְזֵ"ע"י.

12) Griz al HaTorah Parshas Beshalach

זְבַלְוֹן עִם הַרְפָּה נַפְשׁוֹ לְמוֹת וּנְפַלְתִּי וְגו'.

יִל הַצִּיּוֹר צִוָּה, עַפְמַשְׁ"כ צְמָק"א עַל סַכִּי. עִמּוֹ נְ

מַשְׁ"כ הַחִינּוּךְ צְמָוָה תְּכִי"ה דְּמַלּוֹת עִמּוֹ נְ

הַחֶרֶס תְּחַרִּימֶם נִדְחִית מִפְּנֵי סַכִּי, וְהַמְנִיחַ זְבַלְוֹן,

הַקֶּשֶׁה עִ"ז דְּהָרִי כָּל מַלְחָמָה אִית צֶה סַכִּי חוֹצֵת

וְמִ"מ מַלְוָה לְהַלְחֵם עִמָּהּ וְצַעַ"כ דְּמַלְוָה לְעִזְרָה

זוֹ שְׁאֵנִי עִי"ש צְדָרְיוֹ, וְכַחֲצִחִי עִ"ז דְּזֶה עַל כָּל

שְׁאִין מַשְׁגִּיחוֹן צְמַלְחָמָה עַל סַכִּי זֶה מְדִינִי חֶרְפוֹ וְ

מַלְחָמָה, דְּהָרִי יוֹלְאוֹן גַּם לְמַלְחָמַת הַרְשׁוֹת אִין מְ

אִף שְׁאִין שֶׁם מַלְוָה כָּלָל, אֲבָל הַמַּלְוָה הִיא אִס כְּ

כָּל מַלְוֹת שְׂחֹרֶה שְׂנִדְחוֹן מִפְּנֵי סַכִּי, מַלְוֹת

וְהַחִינּוּךְ הָרִי מִיִּירֵי צְמִי שְׂצָא לִידוֹ אֶחָד מִזֵּי לְהַכְנִי

עִמְמִין שְׁלֹא צְמַלְחָמָה, וְזֶה שְׁפִיר נִדְחָה מִפְּנֵי